

losti (denní události) s „krátkou životností“, které jsou relevantní danému okruhu recipientů (lokálně orientovaný, popř. etnocentrický výběr zpráv) a mohou být uveřejněny s minimálním zpožděním. Časté opomíjení sociálních procesů a problémů s „dlouhou životností“ vysvětluje u těchto médií Roshco (1975, 98 n.) na základě analogie s teorií vnímání. Procesy s „dlouhou životností“ patří k základu a vnímání skutečnosti zřetelně vystoupí teprve tehdy, když se z nich stanou neobvyklé události (např. rasové vztahy při nepokojích atd.) nebo jsou-li shrnuty v jednu událost (např. roční zpráva atd.). Vše neobyčejné, každý odklon od normy budí pozornost, je vnímán konkrétně, a tím získává šanci na zveřejnění. Opominutí sociálně strukturních souvislostí nebo komplexních motivů jednání ve zpravodajství bývá většinou odůvodňováno tím, že reportéři prostě nemají čas tyto fenomény odhalit. „Objektivita zpravodajství“, argument na obranu potenciální kritiky, musí být zajištěna jiným způsobem, např. použitím citovatelných (věrohodných) pramenů (srov. kap. 8). Do zpravodajství se zároveň dostávají i předsudky, popř. životní postoj reportéra, což znamená, že se po určitých fenoménech dále neptá, ale považuje je za kulturní samozřejmost.

Od poloviny šedesátých let se ve zkoumání zpráv objevil nový směr, pocházející ze skandinávského studia mírových jednání, jež se mj. zabývalo otázkami vzniku pokřivení v toku zpráv. Ostgaard (1965) zastával tezi, že mezinárodní jednání – tedy akce států – je závislé na daném image, které existuje v mezinárodní situaci, nebo vztahem jednotlivých států mezi sebou. Ostgaard dospěl k názoru, že zpravodajství v médiích posiluje status quo, že politika se jeví jako jednání vlivných osob, že svět je líčen jako konfliktnější, než ve skutečnosti je, a že dělení světa na státy s vyšším a nižším statusem se stále upevňuje. Pro budoucí zkoumání byla velmi významná jedna studie Johana Galtunga a Marie Holmboe-Rugeové „The structure of foreign news“ (Struktura zahraničních zpráv, 1965), přestože autory předložená zjištění byla spíše chatrná. Autoři zkoumali otázku, jak se z události stane zpráva. Rozlišili celkem dvanáct faktorů zpráv:

F 1: Frekvence

Frekvence je časové rozpětí, které událost potřebuje ke svému rozvoji. Čím více toto časové rozpětí odpovídá periodickému způsobu vycházení médií, tím větší je pravděpodobnost, že se stane zprávou.

F 2: Práh pozornosti

7. *Frekvence*
Aby se událost stala zprávou, musí překonat jistý práh pozornosti. Čím vyšší je intenzita události (absolutní intenzita), popř. čím víc událost nabývá na intenzitě, tím spíš o ní bude podána zpráva. Ona intenzita se může vztahovat k různým aspektům dané události, např. k významu či negativitě.

F 3: Jednoznačnost

Čím jasnější a jednoznačnější je událost, tím spíše bude ohodnocena jako vhodná pro zpravodajství.

F 4: Význam

Čím více je událost publiku pochopitelná (z etnocentrického či kulturního pohledu blízká), nebo může-li mít přímé důsledky na vlastní život příjemce, tím spíš se stane zprávou.

F 5: Souznění

Čím více události splňují očekávání publika – protože jsou spojeny s něčím, co si publikum přeje, nebo co očekávalo – tím snadněji se stanou zprávami.

F 6: Překvapení

Na druhou stranu – čím neočekávaněji, popř. vzácněji se událost objeví, tím větší je pravděpodobnost, že se stane zprávou. Překvapení se vztahuje na události v kulturní blízkosti či na již nastíněný horizont očekávání.

F 7: Kontinuita

Pokud se událost již jednou dostala přes zpravodajský práh, informuje se o ní i nadále, i když hodnota této zprávy je v porovnání s hodnotami událostí, které se ještě zprávami nestaly, nižší.

F 8: Variace

Je-li profil zpráv určován převážně určitými událostmi (např. vnitřní politikou), mají komplementární události (v tomto případě např. zahraniční politika) větší šanci stát se zprávami, protože se média snaží o vyvážené zobrazení mnohostranného světa.

F 9: Vztah k elitním národům

F 10: Vztah k elitním osobám

Události, v nichž figurují mocné a významné národy nebo osobnosti, mají zvlášť vysokou zpravodajskou hodnotu, neboť mají většinou velký dosah. Elitní osoby také často slouží jako objekty pro identifikaci.

F 11: Personalizace

Události, které mohou být podány jako důsledky jednání konkrétních identifikovatelných osob, mají větší zpravodajskou hodnotu než abstraktní strukturální jevy. Osoby mohou sloužit k identifikaci a usnadňují zpravodajství (fotografie, filmy, rozhovory atd.).

F 12: Negativita

Čím je událost negativnější, tím spíše se stane zprávou.

Autoři dospěli ještě k dalším poznatkům: Čím více události odpovídají uvedeným kritériím, tím spíše se stanou zprávami (selektce). Stala-li se událost již jednou zprávou, vystupují do popředí aspekty určující hodnotu zprávy (distorze, pokřivení). K selekci a distorzi dochází na všech stupních zpravodajského procesu; od prvního pozorování až k uveřejnění (replikaci).

Autoři dále uvedli dvě hypotézy o vzájemném vztahu faktorů podmiňujících vznik zprávy. Aditivní hypotéza praví: Čím více faktorů se u jedné události sejde, tím vyšší je pravděpodobnost, že se tato událost stane zprávou. Hypotéza komplementarity uvádí: Pokud událost jeden nebo více uvedených faktorů nemá, musí být ostatní faktory zastoupeny ve větší míře, aby se událost zprávou mohla stát. Například: Čím méně se daná událost vztahuje k nějaké elitní osobě, tím musí být např. negativnější. Zmiňme se krátce o výsledcích studie Galtunga a Rugeové, kteří se zabývali zkoumáním zpravodajství o krizích v Kongu, na Kubě a na Kypru. Schulz (1976, 20) se domnívá, že málo poznatků nashromážděných těmito autory nemá správný vztah k rozsahu a dosahu teorie. Autoři se také omezili pouze na faktory významu, vztahu k elitním osobám a národům a na faktor negativity. Bylo například zjištěno, že čím vzdálenější je národ, tím častěji se hovoří pouze o jednání elitních osob. Dále, že čím nižší je společenské zařazení nějaké osoby, tím negativnější je obraz události. Údaje, které předložil Wilke (1984), potvrzují stabilní dlouhodobou

hodnotu personalizace a vztahu k elitním národům. Platnost pravidla „bad news are good news“ (špatné zprávy jsou dobré zprávy) je dokládána čtyřmi možnostmi vysvětlení:

1. Negativní události lépe odpovídají frekvenčnímu kritériu než události pozitivní, které zpravidla potřebují ke svému vzniku mnohem víc času.
2. Negativní události jsou jednoznačné, což znamená, že při označení dané zprávy za negativní existuje větší shoda.
3. Negativní události jsou konsonantní, což znamená, že u mnoha lidí odpovídají jejich obrazu světa.
4. Negativní události se na rozdíl od pozitivních objevují nečekaně a náhle.

Teze, že událost má větší naději na zařazení do zpravodajství, obsahuje-li násilný prvek, se však v roce 1978 při zkoumání televizních zpráv společností ABC, CBS a NBC nepotvrdila. Rozsah násilí neměl vliv na to, stane-li se událost zprávou, či ne (Cooper 1984). Negativita je důležitou hodnotou zprávy v socialistické žurnalistice – přinejmenším při zpravodajství o kapitalistických systémech, které bývají líčeny jako umírající, krizemi otláčené, nemocné společnosti. Analýza zpravodajství významných sovětských novin o USA v časovém rozpětí od 1. července 1968 do 30. července 1969 podala následující obraz: 79 fotografií z celkového počtu 188 ukazuje policisty v akci, 57 fotografií je z demonstrací. Z celkového počtu 564 článků se 96 zabývá volebním bojem, 93 zločiny, drogami apod., 74 článků hovoří o bídě, chudobě, nezaměstnanosti atd., 68 článků se zabývá rasovými konflikty, 43 článků policejní brutalitou, 34 militarismem a fašismem, 22 studentskými demonstracemi (neopomeňme: 31 článků se zajímá o zcela bezvýznamnou komunistickou stranu USA a 20 článků o vesmírné lety raket Apollo; srov. Bernheim 1972). Tento výčet však v žádném případě neznamená, že by západní média přinášela pozitivní obraz o socialistických státech.

K příspěvku Galtunga a Rugeové namítá Rosengren (1970), že nestačí jen srovnávat zpravodajství mezi sebou. Zpravodajství by se měla daleko více zkoumat pomocí extramedialních dat, tedy takových, která z médií nepocházejí a slouží jako vnější kritéria. Dle Rosengrena by k tomuto účelu mohly posloužit například parlamentní volby, výměna vlád, uzavírání smluv, změny úrokových sazeb, těžké nehody a katastrofy, vědecké kongresy a mezinárodní sportovní události, které by pomohly odhalit rozdíl mezi skutečným děním a mediální realitou. Rosengren zkou-